

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

פז.

עין משפט
נר מצוה

קלב א ב מיי פ"ד מהל'
ע"ז הלכה ג:
קלב ג ד מיי פ"ה מהל'
סנהדרין הלכה א
סמג עשין לו:

רבינו חננאל

(כז) הרשעאי דאמר
והוצאת את האיש הזה
הוא האשה הזה
אשר עשו את הדבר
הזה הוא לא שערך את
האיש ואי את האשה איש
אשה אתה מוציא
לשערך ואי אתה מוציא
כל השכר כלול
שערך. רב מנחם אבקה
מתירחין בנשיש אבקה
שחטא שנידון בשבעים
ואחד. ועולא אמר ר'
אלעזר אבקה בבאין על
עסק תחלוה. וכן מפורש
בירושלמי בחורש שבין
עש שבעים אתה מנחתה.
פי' חרש יצר: ולא
בניא אתאי הודו הודה.
חבר בניאי השק בודון
דבית מביא ובזק ממר
(כ) (בקטלא כתיבי כתיבי
ועתש יצר הדיב הדיב
הודו כי כתיבי ומתראתו
היתא כתיב"א אבל הריגתו
היא ומשני יצר
בקטלא היתא דבר דבר גמר
בניא השק כתיבי אשר
דבר תביאי ובזק ממר
כתיבי כי פלא מן דבר
המשטט ואקשיני וליהדר
זקן מרביא וליגמא הודה
הודה מביא השק מר

הוא בע"א אף זה נקרא
ופורקין קרוב דבר נמזר
דאיכא למיזר מופנה הוא
הולד הווה לגופיה לא
וזה את כהן גדול אצל
בע"א מנא לן כדנתיא את
הדובר הדורש דבירו של
הדור גפי לזר דבר דיני
ששות של כהן גדול לא
ישיא אלא בב"ד הגדול:
בע"ר ו' אלעזר שור של
כ"ג כמזה מדתביז וגם
דידיה יומא למיתא ויהי
בע"א שדמנן ליה בע"א
או למיתא בעליז בעלא
מדינן ליה בכ"ג אלא
איפשטא ומדביז שור
כלל דבמות (פשיטא)
דמי לאו כממונה דעלמא:
ח מציאי' למלחמת
השטן כו'. מנא לן
הרש"ר א"י אבחו שורא
ולפני אלעזר הנהן עימוד
ושמאל לו וגו' הנהן
שור וכל ישראל אלא
זו משום תמלחמה כל
הנהו זו הסנהדרין ודכתי
התם לסנהדרין אלא דאמא
דאמר תרומה לישליוני
באורם חזקתא אלא כי
אזכור תלוי למעלה
ממטתו שור דזר כי
כפי שיעלה פסוד השור
ונכנסו חכמי ישראל אצלו
אמרו לו ישראל יצרכי
פרנסה. אמר להן לוי
ויפרנסו זו מזה. א"ל
אין קומקום משביע את
ארי אור כור תמלמלא
מחולליו. פי' החופר שור
אצלו הוצר הפער שחפצו
מנא תרומה אלא כור תמלמלא
עד שיתספך כ עפר אחר
תור אחר מפורש אין
כור תמלמלא מחולליו מן

(א) נראה דחסר כאן ו'ל' ובזקן ממרא כתיב והאיש אשר יעשה בזדון ופריקינ הזדה כי כתיבא בקטלא כתיבא והמראמו הוא בע"א וכו'

מה תחילתה קלפי אורים ותומים. הא דלמך צריש הדך (עיינוין 97 סג.) גבי יהושע דלך אשמן דליטעריך ליה לאלעזר לשאל בצורים ותומים לאו אטלוקת הארץ קאמר דבזירת הכתוב היא אלא בשאר דברים אהריכס לשאל בצורים ותומים איהי נגלה לו כנצנחא: **איש ואשה מוציא לשערי.**

הכא לא חשיב עיר איש ואש
על גב דבש' אלו דברים (פסחים דף
סו: ושם דף עו.) גבי פסח בטומאה
אמר איש נדחה ואין ציבור נדחים
ואפילו כל העיר טמאה נדחים לפסח
שני עד דלאיכא רוב ישראל * שאני הכא
מטום דמזניו שיקרא הכתוב בין
יחידים לגבויים כמו בין עיר נדחת
ליחיד: **אין** הבור מתמלא מחולייתו.
פ"ה כגון אם עקר חוליית מבור
עמוק וחור והשליכו לפסח אין הבור
מתמלא ממנה ולא יתכן דאמרין בפ'
הרואה (ברכות דף נט.) כשנטל הקדש
צ' כוכבים כמימה והציא מבור לעולם
ומילא הנקב מעט ופרקינ' ולימליה
מחלייתו ומשני אין הבור מתמלא
מחולייתו וי"מ דקרקע שגרילין להניח
על שפת הבור קורין חוליית כי הויא
לתנן (עירובין דף פג:) חוליית הבור
והסלע שהם גבוהים עשרה וקאמר
אין הבור מתמלא מאותה חוליית ור"ת
פירש מחולייתו היינו ממקורו דאין
מתמלא הבור מים ממקור נביעתו
וכן מוכח במדרש דאמר אין הבור
מתמלא מחולייתו אלא אם כן
ממשיכין לו מים ממקום אחר:
ואחרי

וְלִהְיוֹת זֶקֶן מִמָּוֶה וּלְגֹמֵר הַחוּדָה הַחוּדָה מִנְבִּיאַי הַשֶּׁקֶר דָּבָר דָּבָר גְּמִיר הַחוּדָה הַחוּדָה לֹא גְמִיר; וְלֹא אֶת כֶּהֱן גָּדוֹל: מִגִּהֲנִי מִלִּי⁷ אֲמַר רַב אֲדָא בֶר אֲהֵבָה דְאֲמַר קָרָא יְכָל הַדְּבַר הַגָּדוֹל יִבְיֹאוּ אֵלַיךְ דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל מִיִּתִּיבִי דָּבָר גָּדוֹל דָּבָר קֶשֶׁה אֲתָה אֹמֵר דָּבָר קֶשֶׁה אוֹ אֵינוֹ אֵלֶּא דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל כִּשְׁהוּא אֹמֵר⁸ אֶת הַדְּבַר הַקֶּשֶׁה יִבְיֹאוּ אֶל מֹשֶׁה הִרִי דָּבָר קֶשֶׁה אֲמֹר הוּא דְאֲמַר כִּי הָאִי תִנָּא דְתִנְיָא דָּבָר גָּדוֹל דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל אֲתָה אֹמֵר דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל אוֹ אֵינוֹ אֵלֶּא דָּבָר הַקֶּשֶׁה כִּשְׁהוּא אֹמֵר הַדְּבַר הַקֶּשֶׁה הִרִי דָּבָר קֶשֶׁה אֲמֹר הָאִי מָה אֲנִי מְקִיִּים דָּבָר גָּדוֹל דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל וְהָאִי תִנָּא תִרִי קִרְאִי לְמָה לִּי חֵד לְצוּאָה בַּעֲלָמָא וְחֵד לַעֲשִׂיָּה וְאִידָךְ א"כ לְכַתּוּב אוֹ גָּדוֹל גָּדוֹל אוֹ קֶשֶׁה קֶשֶׁה מָאִי גָדוֹל וּמָאִי קֶשֶׁה שִׁמְעוּ מִינָּה תִרְתִּי בְּעֵי רַבִּי אֲלַעֲזָר שׁוּרוֹ שֶׁל כֶּהֱן גָּדוֹל בְּכֹמָה לְמִיתָת בַּעֲלִים דִּידֵיהּ מִדְּמִינִן לִיהּ אוֹ דִּילְמָא לְמִיתָת בַּעֲלִים דַּעֲלָמָא מִדְּמִינִן לִיהּ⁹ אֲמַר אֲבִי מִדְּקָא מְבַעֲיָא לִיהּ שׁוּרוֹ מְכַלֵּל יִדְמֻמוֹ פְּשִׁיטָא לִיהּ פְּשִׁיטָא מִהוּ דְתִימָא הוּאִיל וְכַתֵּב כָּל הַדְּבַר הַגָּדוֹל¹⁰ כָּל דְּבָרָיו שֶׁל גָּדוֹל קָא מִשְׁמַע לָן: אֵין מוֹצִיאִין כּו': מִגִּהֲנִי מִלִּי¹¹ אֲמַר ר' אֲבָהוּ דְאֲמַר קָרָא¹² וּלְפָנַי אֲלַעֲזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד¹³ הוּא זֶה מֶלֶךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ זֶה מִשְׁוֹחַ מִלְחָמָה וְכָל הָעֵדָה זֶה סְנֵהֲדְרִי וְדִילְמָא לְסְנֵהֲדְרִי הוּא דְקָאֲמַר לְהוּ רַחֲמֵנָא דְלִישְׁיִילוּ בָּאוּרִים וְתוֹמוֹם אֵלֶּא כִּי הָא דְאֲמַר רַב אֲחָא בֶר בִּיזְנָא אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא¹⁴ כְּבוֹד הִיא תִּלּוּי לְמַעֲלָה מִמַּטְתּוֹ שֶׁל דוֹד כִּיּוֹן שְׁהֲגִיעַ חֲצוֹת לֵילָה רוּחַ צְפוֹנִית מִנְשַׁבֵּת בּוֹ וְהִיא מִנְגֵן מֵאִלּוּי מִיד הִיא דוֹד עֹמֵד וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה עַד שְׁעֵלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר כִּיּוֹן שְׁעֵלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר נִכְנְסוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל אֲצִלוּ אֲמָרוּ לוֹ אֲדוּנֵינוּ הַמֶּלֶךְ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְפִרְסָנָה אֲמַר לָהֶן לָכוּ וְהִתְפַּרְנְסוּ זֶה מִזֶּה אֲמָרוּ לוֹ אֵין הַקּוֹמֵץ מְשִׁבֵּעַ אֶת הָאָרֶץ¹⁵ וְאֵין הַבוֹר מִתְמַלֵּא מִחוֹלִייתוֹ אֲמַר לָהֶם לָכוּ פִּשְׁמוּ יָדֵיכֶם בְּגִדּוֹד מִיד יוֹעֲצִין בְּאֲחִיתוֹפֶל וּנְמַלְכִין בְּסְנֵהֲדְרִין וְשׁוּאִלִין בָּאוּרִים וְתוֹמוֹם אֲמַר רַב יוֹסֵף מֵאִי קָרָא וְאַחֲרֵי

(כה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום מזרחית בצקק רוח דרומית בחצי היום ומערבית בחצית הלילה. המלכת ממזרח לדרום וממערב למערב לנפון ותניא ביצמות (דף עב.) כל אותן ארבעים פנים היו ולא נשבה להם רוח כפונית ביום לא היה יום שלא נשבה להם רוח כפונית בחצי הלילה מים שהיו מנשבת אף ביום והיא רוח נוחה ויפלה לבריות והיוס מאיר בה: והיה דוד עומד ועוסק בלילה (קט): שהיה מועטת: ואין בצור מפלגא והחיוסו. רוח חולית מצד מזרח עומד ומזרח לזרע סופה צידיו לפרנס עניים ומוגלים בצמדיהם: ונטולן רשות מהן והיו מנמי:

צניח

ות רוח דרומית ובתחלת הלילה רוח מערבית ובתחלת הלילה רוח כפוית (ברכות ג:). ואין הבורח ממקום אחר אין אנו יכולים לפרנס משל עצמנו (שם). ייעצין באחיזתופל. איזה הדך ילכו תפלו עליהם (שם). ושואלין באורים ותומים. אם יעלו (שם).

בְּנֵשִׂיא שְׁבַט שְׁחֵמָא
רַב אָדָא בְר אֲהִבּוּ

וַיִּבְיֹאוּ אֶלֶךְ דְּבָרָיו שֶׁ
הוּא עוֹלָא אִמֵּר רַב
עֲסָקִי נִחְלֹת וּכְתִיבִי
מִמָּה תַּחֲלִיתָהּ שְׁבָעִים
וְאַחֵד אִי מָה *תַּחֲלִיתָהּ
וּכְלִי יִשְׂרָאֵל אָף כִּאֲשֶׁר
וּכְלִי יִשְׂרָאֵל אֵלָּא כִּי
רַבִּינָא אִמֵּר לְעוֹלָם
קִשְׁיָא לָךְ בְּדִינָא דְרַבִּי
דְקַמְלִינָן בִּיחִיד *בִּי
לִיָּה מִי לֹא א"ר חֲמַאי
הוֹדוּתָא אֶת הָאִישׁ
הַהוּא וְגו' אִישׁ וְאַשְׁחָזָה
כֻּלָּהּ וְיֹאזֵר אֶתְּהּ מוֹצִיא
הַכֹּהֵן נִמְי אִישׁ וְאַשְׁחָזָה
כֻּלָּהּ וְיֹאזֵר אֶתְּהּ מוֹצִיא
כֻּלָּהּ אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר
בְּר' חֲנִינָא אֲתִיָּא ⁽¹³⁾הָ
מִמָּה לְהֵלֵךְ בְּשִׁבְעִים וְזוֹ
וְאַחֵד וְהָא הוֹדִיעַ כִּי
דְכֻתִּיבָא וְקַמְלָא בְּעֵשְׂרִי
מִמָּה רִישׁ לְקוּשָׁא נִמְדַּר

ולתהדר זקן ממרא ולא
הזדה לא נמיר: ולא
דאמר קרא ^יכל הדב
דבר קשה אתה אומת
^אאת הדבר הקשה י
האי תנא דתניא דבר
אינו אלא דבר הקש
הא מה אני מקיים ו
לי ^יחד לצוואה בעלמא
קשה מאי גדול ומאי
גדול בכמה למיתת
דעלמא מדמינן ליה
פשיטא ליה פשיטא
של גדול קא משמע
קרא ^יולפני אלעזר
משוח מלחמה וכל
רחמנא דלישיילו באור
רבי שמעון חסידא ^י
חצות לילה רוח צפו
ועוסק בתורה עד ש
ישראל אצלו אמרו ל
לכו והתפרנסו זה מז
מתמלא מחוליותיו אמ
ומלכין בסנהדרין ו

מהלכת ממזרח לדרום ומד
פים היו ולא נשבה להם ר
מים שהיא מנשבת אף ציוס
ה (קט): **קומץ**. פרנסה מו
ר אין סיפק בידינו לפרנס
צבת רוח מזרחית מהלך החמה וש
כאן אף אחת מכין לעניים שגנו
לכין בסנהדרין. וטעני מהס רשות גד

נָשִׂיא שֶׁבַע שָׁטָח. וּבַחֲמֵת מִכָּל מִיָּתוֹם
לִקְמוֹן: וּבַחֲמֵתָהּ שֶׁל אִ"י. כִּךְ דִּינָה לְעוֹ
בְּשֶׁבַע: קִלְפֵי אֹרִים וְסוּמִים. בֵּית נֹחֲלִין
דְּקִטְלוּנִין בִּימִיד. דִּלְיָא שֶׁל שֶׁבַע בְּקִטְלִיהָ
לִיה דְּבִעֵי ע"א וְלֹא בִדְנִין דִּלְיִיד
בְּכ"ג. לְשַׁעֲרִיד. לְב"ד שֶׁבְּשַׁעֲרִיד
דִּהֲיִין סְנֵהֲדִיר קִטְנָה וְאִי אֲתָה מוֹאֲלִי
(א) וְלֹא אֶלֶף בְּשֶׁבַע עֶשְׂרִים: (ב) דְּהֲיִין

תורה אור השלב

אך הנביא אשר יזיד וזקון ממרר
כתיב (שס י) והאיש אשר יעשה
בזדון מה זקן אינו נהרג אלא המרה
על פי צ"ד הגדול דכתיב (שס) וקמת
ועלית אף הו' אינו ידון אלא צבית
דין הגדול: ונא חסד. דוקן ממרר:
כי כתיבא בקטלא כתיבא וקטלא
ידיה צעצעים ושלשה. דכי כתיב
וקמת ועלית כבורא כתיב שצבין
(ו) לשואלו מה יורו וחזור לעירו ואם
הורה לעשות ככתמילה ידון כשאר
המומחין צ"ב דהא לא מני ככתמילה
(דף ד) ולא את זקן ממרר: דבר דבר
מהמראסו. צבין בקטליה כתיב
(דברים יח) אשר יזיד לדבר דבר וגו'
וצהמראת זקן כתיב (שס) ועשית ע"פ
הדבר: וליהדר זקן ממרר ויגמר.
קטלי' כנסדרי גדולה הזדה חזיה
כתיב דהא בקטלא דתרווייהו כתיב
הזדה וינמא מה צבין כנסדריה
גדולה דהא גמרינן מהמראת זקן אף
מימת זקן כנסדריה גדולה וינתיב
בכתיב' (דף ד) ולא את הזקן ממרר
אלא צב"ד של ע"א: דבר דבר. דך
גזירה שוה לדבר דבר גמיר ליה האי
מנא מרביא אלב דך הדורה הזדה לא
גמיר ליה מרביא וכן וחומר אדם
דן מעצמו ואין אדם דן גזירה שוה
מעצמו אלא אן כן קיבל מרצו הלכה
למשה מסיני דליכא למימר קרא
למיחלתא אחריתא אמא וכן הלכה
למשה מסיני דליכא למימר קרא

גליון הש"ס

נשיא וכן גדול: והאי תנא. דדרש
דבר גדול דבר קשה למה לי תרי
קראי: שורו של כהן גדול. אם המית.
איש: מדקא מיבעיא ליה. אש. שורו.
שמה מינה שורו הוא למפקא ליה
משום דלכחי (שמות כה) וגם צעילי
יומת כמיתת צעילי אבל שאר ממנו

הנהגות הר"ם

קרא בסנהדרין גדולה משום שאליה
אורים ותומים הוא אחא לאשמעין
דנשאלין בסנהדרין באורים ותומים
וכן למנך וכן למשוח למלחמה אבל לא
להדיעו ולעולם לענין לאחא למלחמה
ינאלין דלא רשום סנהדרין: ענין

מוסף רש"י

הוא זה מלך. (ד"ר
השואב: ששתי קרס ישרא
וכל בני ישראל
אחרו. מי סבל בני ישראל
לפני זאת למלכות אחרי
(לשמוע) כעור היה הלוי
דוד. וקצית לא פקד. של
השבעי הצות הליה
רוח צהוב משבח ב.

לדמר מר (צ"כ כה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום ויום, שש שעות ראשונות של יום
מתמלא מחולייתו. העוקר חולל מצור כרוי וחסר ומשליכו למוסר אין מתמלא בכך,
והיאך יצבו מזב ומשחית ומסכסי מארב מלחמה (שם). וכן